ארכיוו

אויסגעקליבן פון די אידישע ארכיוון • מגיה געווען • צוויי מאל א וואך

נומער 32 • מאנטאג, א' אדר א' תשפ"ז • 8טן פעברואר 2027 • די וואך פון פרשת תרומה

הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ

תהלים יט, ב

אין דעם נומער

דאס בלאסע בלויע פינטל
שמן למאור • הויפט־ארטיקל

פארוואס צו דער לבנה?
ידען, מי אני • וויסנשאפט

א בין־השמשות אין מיטן טאג
דער גאלדענער אדלער • איבערלעבונג

וואס זעט מען ביי א ליקוי?
שפילער און די ליינער • שמועס

דער טאג פון „בראשית“
קאווע שטיבל • היסטאריע

קידוש לבנה אין דערפל
קרעמער • הומאר

ארכיוו

נומער 32 • מאנטאג, א' אדר א' תשפ"ז
8טן פעברואר 2027 • די וואך פון פרשת תרומה

הקדמה

הימל און שטערן: א נומער וועגן דער לבנה, דער זון און דעם וועלטבוי

„השמים מספרים כבוד א־ל" – און די שרייבער אויף די פארומס האבן אויך געהאט וואס צו דערציילן. דער נומער איז געווידמעט דעם הימל: דער לבנה, דער זון, די שטערן און דעם ריזיגן וועלטבוי – און דעם, וואס א מענטש טראכט ווען ער הייבט אויף די אויגן.

אינעם הויפט־ארטיקל דערציילט „שמן למאור" די מעשה פונעם באקאנטן בילד „דאס בלאסע בלויע פינטל" – די ערד, געכאפט פון א ווייטקייט פון 3.7 ביליאן מייל – און ברענגט זיין פארהיימישטע איבערזעצונג פון קארל סעיגען'ס ווערטער; אין א קעסטל פרעגט א ליינער וואס דער חידוש איז. אינעם שמועס פון דער וואך, דעם טאג נאך דעם ליקוי חמה פון 2024, פרעגט „שפילער" פארוואס מען זעט דעם באשעפער דווקא ביי א ליקוי, און נישט יעדן אינדערפרי ווען די זון גייט אויף.

אין „וויסנשאפט" פרעגט „ידען" וואס מען האט געהאט פון פליען צו דער לבנה, און „מי אני" דערקלערט פארוואס מיר זעען נאר איין זייט פון איר. אין „היסטאריע" קוקן מיר צוריק אויף דעם אוונט ווען די ישראל'דיגע שיף „בראשית" איז אראפגעפאלן אויף דער לבנה – ווי דער פארום האט עס איבערגעלעבט. „דער גאלדענער אדלער" איז געפארן הונדערטער מייל צום ליקוי פון 2017, און באשרייבט ווי די זון ווערט צוגעדעקט „ווי א שווארצע סענדוויטש קוקי". „הציץ ונפגע" רעצענזירט די נייע „קאסמאס"־סעריע, און צום סוף באריכט „קרעמער" פון א קידוש לבנה אין „דערפל".

אין די פערל: א לבנה וואס באהאלט זיך, א חסידיש ישוב אויפן מארס און א גוטער לץ. אין „היינט מיט . . . יאר צוריק": זאלצוואסער'ס עצות פאר שניי פון 2013, און א רעגנבויגן אן קאלירן פון 2024.

אלע שטיקלעך זענען אויסגעקליבן און מגיה געווען; וואו מען האט פארקירצט, איז עס אנגעצייכנט. די פולע מקורות געפינט איר אויפן לעצטן בלאט.

די רעדאקציע

אין דעם נומער

הויפט־ארטיקל	דאס בלאסע בלויע פינטל • שמן למאור	3
א שמועס פון דער וואך	ליקוי החמה: וואס זעט מען דארט וואס מען זעט נישט יעדן טאג? • שפילער, היימלינד, אפטימיסטיש, berlbalaguleh און אנדערע	5
וויסנשאפט • די לבנה	וואס האט מען געהאט פון פליען צו דער לבנה? • ידען, בונם, חאצקל, שמעקעדיג, געפילטע פיש, מי אני	8
היסטאריע • געשען פאר אונזערע אויגן	דער טאג ווען „בראשית" איז געפלויגן צו דער לבנה • ונבנתה העיר, קאך_לעפל, טאמבל סאס, וואלווי און אנדערע	9
איבערלעבונגען	מיין בין־השמשות'דיגער נאכמיטאג • דער גאלדענער אדלער, וואלווי, לולב הגזול	11
קולטור • א רעצענזיע	א נייער „קאסמאס" • הציץ ונפגע	13
הומאר • פון דער קרעטשמע	א גריס אייך פון דערפל: קידוש לבנה! • קרעמער	14
קורץ און שארף	פערל פון די ארכיוון • פון די ארכיוון	16
היסטאריע	היינט מיט . . . יאר צוריק • פון די ארכיוון	18
קאלום	די תגובה פון דער וואך • וואלווי	20
מקורות	מקורות • די רעדאקציע	21

הויפט־ארטיקל

דאס בלאסע בלויע פינטל

דעם 14טן פעברואר 1990, פון א ווייטקייט פון 3.7 ביליאן מייל, האט די שיף „וואיעדזשער 1“ זיך אומגעדרייט און געכאפט א לעצט בילד פון דער ערד – א פינטעלע אין א זונשטראל. „שמן למאור“ דערציילט די מעשה, און ברענגט דערנאך זיין פארהיימישטע איבערזעצונג פון קארל סעיגען'ס באקאנטע ווערטער.

פון **שמן למאור**

קאווע שטיבל • העמק דבר • „דאס בלאסע בלויע פינטל“ • 3טן אויגוסט 2022
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15448.html

קארל האט גארנישט געוויסט וואספארא גרויסע איינדריק זיין באשלוס וועט איבערלאזן אויף דער וועלט, און פאר די דורות הבאים. זיינע קאלעגע סייענטיסטן האבן לאו דוקה געהאלטן אז עס פעלט זיך עפעס אויס צו כאפן דעם בילד, אבער דאך האט ער באוואויגן זיינע מיטארבעטער אויסצודרייען די קעמארעס פונעם "וואיעדזשער 1" און כאפן איין לעצטע בילד פון אונזער פלאנעט.

שוין אין יאר 1972 האט די אסטראנאט העריסאן שמידט זייענדיג אויף דער לבנה געכאפט די ערשטע בילד פונעם גאנצן ערד קיגל. און הגם די סייענטיסטן האבן שוין פונלאנג געוויסט אז די ערד איז איין גרויסע באלי, דאך איז אינו דומה שמיעה לראיה. א בילד רעדט מער ווי טויזנט ווערטער, און קען אמאל אסאך טיפער אריינבאקן א ספעציפישן מעסעדזש ווי איידער מען זאל עס בלויז זאגן און מסביר זיין מיט ווערטער. דאס בילד האט בשעתו אויפגעשטורעמט די וועלט, און ארויסגעברענגט אז אונז אלע מענטשעלעך אויף דער וועלט זענען מער אנגעוויזן איינער אויפן צווייטן און האבן אסאך מער און קאמען ווי מיר טראכטן. מיר קענען זיך נישט זארגן בלויז פאר אונזער מדינה אדער די אייגענע ד' אמות, ווייל אויב טוט יעדער בלויז וואס איז די בעסטע פאר זיך אן קיין צוזאמענארבייט פאר דער גלאבאלער ערייכונג. קען עס האבן ווייטגרייכענדע קאטאסטראפישע קאנסוקווענסן פאר אונז אלע.

יעצט אכצן יאר שפעטער, האט דער סייענטיסט און אסטראנאמער קארל סעיגען געוויסט אז מען דארף עס נעמען צום קומענדיגן שטאפל.

די וואיעדזשער 1 איז א גאר פארגעשריטענע ספעיס פראוב סעטאלייט וואס איז ארויסגעשיקט געווארן צו די הויעכע ספערן דורך נאסא אין יאר 1977 צו מאכן פארשידענע פארשינגען און צירוקברענגען דאטא פאר די סייענטיסטן אויף די וועלט. עס האט אפגעקאסט אן ערך פון 250 מיליאן דאלער.

כהיום קרוב צו 45 יאר נאכן ארויסשיקן, פליט עס נאך ווייטער אן קיין אויפהער אין די הויעכע ספערן ביי א שנעלקייט פון 38,000 מייל פער שעה! (דאס איז בערך 11 מייל פער סקונדע!) און געפינט זיך יעצט ביי א ווייטקייט פון בערך 14.5 ביליאן מייל פון אונזער וועלט!!!

עס איז די ווייטסטע חפץ אוועק פון אונז, וואס קומט פון אינזער וועלט.

(סתם פאר אינטערסאנטקייט במאמר המוסגר. איינע פון די מערקווירדיגע זאכן וואס ליגן ציגעטשעפעט צום ספעיסקרעפט, איז די "גאלדענע רעקארד" דאס איז א רעקארד וואס האט אויף זיך סיי צייכענונגען פון דער ערד, א בערכ'דיגע סייענטיפישע צייכענונג ווי אונז געפינען זיך אין דעם קאסמוס. אזוי אויך איז דא דארטן ריקארדירונגען פון גריסונגען אין איבער 50 שפראכן, מיט נאך קולות פונעם ערד קיגל ווי א קינד וואס וויינט, קולות פון חיות, עופות, און פיש, דינערן און ווינטן. אלעס איז ארויפגעלייגט פאר א פאטענציאלע לעבן אדער מענטשהייט פון אן אנדערע פלאנעט צו טרעפן און מאכן קאנטאקט מיט אונז.)

הכלל, אין יאר 1990 פעביואר דעם פערצנטער, ביי א ווייטקייט פון 3.7 ביליאן מייל. האט מען געגעבן א דריי אויס די קאמערעס פונעם וואידזשער צום ערד קוגל און געכאפט איין לעצטן בילד. די ווייטסטע בילד וואס אונז פארמאגן היינט פון דער וועלט. מען קען קוים באמערקן די קליינע פיטעלע אינעם בילד, און עס גיבט צו פארשטיין ווי קליין און נישטיג אונזער ערד קוגל איז כלפי די גאנצע מערכת השמים.

אין אונזער מילקי ווע געלאקסי אליין איז דא א געשאצטע 500 ביליאן שטערנס און דערנאך איז נאך דא הונדרעטע ביליאנע גאלאקסיס וואס יעדע איינע פאר זיך האט נאך הונדרעטע בליאנען שטערנס, און לויט טייל וויסנשאפטלער, איז די אלע גאלעקסיס בלויז א פיפטל פון דער גאנצער ענדלאזער בריאה פון

גאלעקסיס. און אלעס איז ענדלאז ריזיג, און טריליאנען פון ליכט-יארן מעכטיג גרויס.

דאס בילד איז באקאנט געווארן אלטס דעם pale blue dot. קארל סעיגן האט שפעטער געשריבן א ביך מיט אט דעם נאמען. און האט געגעבן א שטארקע לעקציע מיט א גאר שטארקע מוסר השכל פון וואס מען לערנט זיך פון דעם בילד.

איך וועל עס פראבירן איבערצוטייטשן אין אידיש מיט אביסל אייגענע אינפאט און עס אביסל פארהיימישן, צוליב די געוואלדיגע מעסעדזש וואס עס ליגט דערינען פאר דער מענטשהייט.

דאס בלאסע בלויע פינטל

טייערע ברידער, טייערע שוועסטער, לעכטיגע נשמה. כאפט נאר א טיפן בליק און זיי דיך מתבונן אויף דעם פינטל. פון אזא ווייטקייט זעט עס נישט אויס צו זיין עפעס מער ווי א ברעקל זאמד ביים ברעג פונעם ים. אבער... כאפ נאך א בליק, דאס איז דא, דאס איז אונז, דאס איז אונזער וועלטל וואס אונז ריפן היים. אויף דעם קליינטשיגן פינטל האט יעדע מענטש וואס האט נאר אמאל געלעבן, זיך אויסגעלעבט זיינע יארן. פון אדם הראשון ביז משה רבינו, פון אברהם אבינו ביז דוד המלך, פון ר' שמעון בר יוחאי ביז רבי ישראל בעש"ט, פונעם רבמ"ם ביזן סאטמאר רב, פון ר' נחמן מברסלב ביזן חזון איש... אלע אן קיין אויסנאם האבן אנגעהויבן און געענדיגט זייער לעבן אויף דעם שטיקל שטויב.

אלע געשעענישן וואס מיר ווייסן נאר צו זאגן וועגן זיי, פון דעם מבול ביז קריאת ים סוף, פון עקידת יצחק ביז דער צווייטער וועלט מלחמה, פון דער איקוועזיציע ביז די קרייציגלער, פון אלעקסיי מיטן בעש"ט ביזן שפאנישן פלו, פון יציאת מצרים ביזן חורבן בית המקדש, פונעם נס חנוכה ביזן ערפינדן אמעריקע, פון די קאנטעניסטן ביזן גרינדן מדינת ישראל, פון מלחמת נאפאליאן ביזן ערווייטלונג פון טראמפ, פון מתן תורה ביזן גרינדונג פון השכלה, פון גירוש ספרד ביז ת"ח ות"ט, פון אליהו אויפן הר הכרמל ביז דער באפרייאונג פון די קנעכט, פונעם דור הפלגה ביזן בירגער קריג, פון מלחמת סיסרא ביזן צוזאמפאל פון די צווילונג געביידעס, פון דעם נס פורים ביזן קאוויד אפעדעמיע, און אלעס אנדערש וואס קומט דיר נאר יעצט ארויף אויפן געדאנק, אלעס איז פארגעקומען אויף דעם קליינעם ברעקעלע.

יעדע פריץ און קעניג, יעדע פירער און דיקטאטור, יעדע פרעזידענט און פריים מיניסטער, יעדע מופטי און שעיך, יעדע גלח און פופסט, יעדע רב און דיין, יעדע רבי און חסיד, יעדע ראש ישיבה און תלמיד, יעדע ביליאנער און שנארער, יעדע בעל עגלה און באס דרייווער, יעדע פארשער און סייעטיסט, יעדע ביזנעסמאן און מלמד, יעדע ערפינדער און ריוואליציאנער, יעדע מאסן מערדער און רוצח, יעדע מאפיאנער און שווינדלער, יעדע גלוביגע און כופר, יעדע טיפש און חכם, יעדע קולט פירער און זיינע מיטגלידער, יעדע קאנטראקטער און ריעל איסטעיט אגענט, יעדע צדיק און רשע, יעדע פאליטישן און סאלדאט, יעדע אקטיאר און שרייבער, אלע אלע האבן געמאכט זייער היים אויף דעם בלאסן פינטל.

אלע חיות און בהמות, פיש און עופות מענטשן און געוואוקסן, אינגעלייט און זיידעס, קינדער מיט בחורים, מיידלעך מיט באבעס, קאפעלס מיט גרושים, קארס און עראפלאנען, שטעט און לענדער, גאסן און מדבריות, בערג און אפגרינדן, געשעפטן און וואלקנקראצערס, פאלאצן און וועלדער, בתי חיים און פארקס, ימים און לעיקס, לופטפעלדער און פאבריקן, אלע געפינען זיך איצטער אויף דעם פיצינקע שטיקל זאמד אונעם שאטן פון א זונשטראל.

די וועלט איז גאר א קליינע חלק פון א מעכטיגע קאסמוס אימפעריע. טראכט פון אלע גרויזאמע מלחמות וואס האבן נאר דא פארגעקומען, ענדלאזע בלוט פארגיסונגען, אכזריות און רציחות, אלעס בלויז וועגן איינער האט געוואלט הערשן פאר א ביסל צייט אויף א קליינע חלק פון א פינטל. וויפול חצירות'ן האבן זיך געריסן, מענטשן האבן נישט גערעדט מיט משפחה, זיך צעקריגט ביי דיני תורות, זיך גערעגט און געשלאגן, אלטס צו פארדינען אביסל אנערקענונג און כבוד און דעם קליינעם שטיקל שטויב. איינער האלט שוין יארן חשבון מיט א צווייטן, ער גייט נישט צו יענעמס שמחות, איינער דערגייט פארן צווייטן די יארן, מען קומט זיך נישט אויס, מען מאכסט זיך נעריש און מען פילט זיך ב'גדול'ט און אינעם צענטער פונעם קאסמוס, ווען אין ווארהייט איז זיין גאנצע וועלטל נישט ווערט כקליפת השום.

ווי גרינג איז צו ווערן באליידיגט, ווערן ברוגז, ווערן געטשעפעט. מען וויל יעדעם באשטראפן, שלאגן, צופיקסן. וויפול מענטשן דרייען זיך ארום מיט צער און עגמת נפש, מען מאכט זיך ביטער דאס לעבן ווייל יענער האט דיר עפעס געזאגט, אדער אראפגעקלאפט. די איינרעדעניש אז דו ביסט א יש, דו ביסט עפעס ווערט, דו שטייסט און שפיץ פון דער וועלט, ווערט שנעל אפגעפרעגט מיטן בילד פונעם בלאסן בלויע פינטל.

יעדער איז זיכער מיט זיין מיינונג, מיט זיין מהלך המחשבה, מיט זיין רעליגיע און מיט זיינע פאליטיק. יעדער איז זיכער אז וואס ער ווייסט און האלט, דאס איז ווארשיינליך די ריכטיגע אמת און נאר ער איז די ריכטיגע אויסגעקאכטע חכם וואס פארשטייט אלעס, אבער אין ווארהייט פראסקעט אים אין פנים דאס בילד פונעם בלאסן בלויע פינטל.

כאפ אריין א גוטן טאג מיט דיין ווייב און קינדער, מיט דיין טאטע און מאמע און געשוויסטער. זיי אויפריכטיג און אחריות'דיג, בשמחה און גוטהארציג. בעפאר דו גיבסט זיך א דריי ביסטו שוין

אליין אפילו נישטא אין דעם קליינעם וועלטל וואס איז ממילא אזוי קליין און נישטיג. פארוואס זיין פארנימען מיט שטותים און נערישקייטן, ווען אין דער צייט קענסטו זיין פארנימען מיטן מאכן בעסער דאס בלויען פינטל, די איינציגסטע היים וואס מיר טוען פארמאגן.

א ליינער פרעגט: וואס איז דער חידוש?

„חדשים" (3טן אויגוסט 2022):

איך כאפ נישט די נקודה. פארוואס ווערט א מענטש אפגעפרעגט ווייל פון א ווייטקייט פון 3.7 ביליאן מייל איז די גאנצע וועלט א בלאסע פינטל?

אז עס איז פינטל, איז עס נישט ווערט כקליפת השום? אפשר ווייזט עס אויף דער חשיבות פון א פינטל ווען עס שטייט 3.7 ביליאן מייל אוועק פון דיין אויג?

[פארקירצט]

מאך די מוסר השכל פארקערט. שטיי נישט אזוי ווייט, שאץ מיך נישט אפ פון דארט. קום נענטער, און קוק ווי מעכטיג איך בין אין מיין וועלט.

די וועלט איז ריזיג, עס איז דא אזויפיל זאכן צו מאכן א גוטן טאג. די וועלט איז ריזיג, זיי נישט פארנומען מיט שטותים און נערישקייטן, עס איז דא אזויפיל זאכן צו מאכן בעסער. מענטשעלע, קום ארויס פון דיין פינטל, און פאנג אן צו קוקן ברייטער.

„שמן למאור" ענטפערט

[פארקירצט]

לענינינו. דאס אז מיר זענען גארנישט, דאס אז א מענטש איז א פארשטינקענע טיפה סרוחה, כאבק פורח וכחלום יעיף, יסודו מאפר וסופו לאפר, א גארנישט מיט א נישט. דאס אלעס ווייסן מיר שוין פון לאנג. יעדער וואס קוקט אריין אין די מוסר ספרים וואס רעדן פון ביטול היש, אדער איז זיך סתם מתבונן דערינען קומט אן צו אזא מסקנה, נאר וואס דען? אזוי ווי דו זאגסט אליין דער מענטש מאכט זיך א "אייגענע" "אמת'ע" מציאות, ער לעבט און לאכט און רעדט זיך איין אז זיין מציאות איז עפעס, ער פארגעסט אינעם טאג טעגליכע לעבן אז ער איז א גארנישט... אויף דעם האט מען דעם בילד וואס גיבט דיר א פראסק אין פנים און ערוועקט דיר צו דער ריאליטעט.

דו זאגסט אז די וועלט איז יא גרויס... לאמיר דאס צונעמען, וואס איז טייטש גרויס און וואס איז טייטש קליין?? אלעס איז נאר און א קאנטעקסט צו עפעס אנדערש.

דהיינו אז איך פרעג דיר אויב אן עפל איז גרויס וועסטו זאגן אז נישט. אויב איך פרעג דיר אויב א וואלקן קראצער איז גרויס וועסטו ענטפערן אז יא. ווייל די קוקסט דיך אליין אן ווי די עווירידזש זאך אין גרויסקייט, ממילא איז כלפי דיר אן עפל קליין און א וואלקנקראצער גרויס, אבער אליבא דאמת איז אן עפל ריזיג כלפי א מוריטשקע פינקט ווי די וואלקנקראצער איז גרויס כלפי דיר.

[פארקירצט]

א שמועס פון דער וואך

ליקוי החמה: וואס זעט מען דארט וואס מען זעט נישט יעדן טאג?

אפריל 2024, דעם טאג נאך דעם גרויסן ליקוי חמה איבער צפון אמעריקע. אלע דערציילן ווי זיי האבן געזען „נפלאות הבורא" – פרעגט „שפילער": פארוואס דווקא ביי א ליקוי, און נישט יעדן אינדערפרי ווען די זון גייט אויף? די ליינער ענטפערן פון אלע זייטן.

פון **שפילער, היימלינד, אפטימיסטיש, berlbalaguleh און אנדערע**

קאווע שטיבל • העמק דבר • „ליקו החמה - גדלות הבורא" • 9טן אפריל 2024
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16984.html

שפילער • 9טן אפריל 2024

מען הערט אין אלע אינטערוויווס אויף קול מבשר פון יודן וואס זענען געווען ביים טאטאלן ליקו און זייער באגייסטערונג דערפון, אויך זאגן זיי ווי מען האט געזען די נפלאות הבורא, אויך זאגן זיי אז יעדער האט איינגעזען אז סאיז דא א באשעפער אויף דער וועלט.

יעצט איז מיין שאלה ווי זעט מען מער אז סאיז דא א בורא ביים ליקו החמה מער ווי יעדן טאג ווען די זין שיינט אויף אדער סרעגענט?

היימלינד • 9טן אפריל 2024

אויב מען קוקט און טראכט זעט מען טאקע יעדן טאג און אז נישט איז אפילו ביי א ליקוי אויכעט נישט, די חילוק איז נאר אז א זאך וואס קומט נאר מפעם לפעם איז א חידוש וואס מאכט טראכטן.

berlbalaguleh • 9טן אפריל 2024

ס'איז געווען אמאל ווען דער מלבי"ם איז געפארן ערגעץ מיט זיינע תלמידים אויף א טרעין. ווען ס'איז געקומען דער זמן פון נץ החמה איז ער צוגעגאנגען צו דעם פענצטער און ער האט שטארק געקוקט. פלוצלינג געט ער א שפרינג אויף און ער זאגט "נפלאות הבורא". די תלמידים האבן צוערשט נישט פארשטאנען פון וואס זייער רבי איז אזוי שטארק נתפעל געווארן. האט ער זיי געזאגט מיט וואונדער...עטץ האטץ נישט געזען? די נץ החמה. דאס איז דאך אזא וואונדערליכע זאך.

נאר ביי א ליקוי חמה זעט מען עס מער באשיינפערליך (אידן און גויים צוגלייך). מ'שפירט עס ממש אין די ביינער.

ווי ס'שטייט אין פסוק..."ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה"...!

אפטימיסטיש • 9טן אפריל 2024

נעכטן אויפ'ן וועג אהיים פון דער טאטאלער ליקוי אבזערוואציע האב איך אויסגעהערט ר' שלמה ערליך (אויף LATEST TALKS) און כ'הער דארט ווי ער רעדט ארום איבער די געוואלדיגע נפלאות הבורא וואס מ'זעט ביי שוועמלעך, ער פארציילט דארטן איבער 14 טויזענט באזונדערע סארט מאשרום'ס וואס זענען פארהאן, און די חילוקים צווישן זיי (כנוסח ר' אביגדור מיללער).

אזוי הערנ'דיג טראכט איך צו מיר: אויב קען איך זען אזויפיל נפלאות הבורא פון איינפאכע שוועמלעך, וואס האט מיר אויסגעפעלט צו טרעוולען הונדערטער מיילן צו זען די נפלאות הבורא פונעם ליקוי חמה?

און כ'בין געקומען צו דער איינערקענונג אז אין אמת'ן אריין די סיבה פארוואס איך בין געפארן איז טאקע נישט צוליב א מאנגל אין לאקאלע נפלאות הבורא, נאר ליבערשט צוליב א מאנגל אין FACINATING נפלאות הבורא, א זאך וואס דו זעסט יעדן איינציגן טאג נאכאנאנד, ווערט רעגיסטרירט אין מח אלס א רעגולערע מינדערוויכטיגע פאסירונג וועלכע פאדערט נישט קיין גרויס אויפמערקזאמקייט (בבחינת נס בתוך הטבע), ווידעראום ווען דו זעסט א נאטורליכער פענאמענאן וואס איז אויסעראדנטליך, און געשעט גאר זעלטן, דאן איז עס זייער אויפפאלנד פאר'ן מח (בבחינת נס חוץ לדרך הטבע), דעריבער ווען א מענטש זעט אז די געוועגליכע חובות הלבבות מעטאדן (פון איינזען די רוטינע פלאי הבורא) איז נישט מאסגעבנד אים צו אינספירירן צו אהבת השם, דאן ברויך ער זיך סטימיולירן מיט מער דראסטישע און ראדיקאלע נאטור'ליכע ערשיינונגען, א שטייגער ווי א ליקוי חמה, א שטייגער ווי מ'נוצט אן עלעקטריק שאק אויפצולעבן איינעם'ס הארץ.

איינמאל ער האט דעם סטימיולאציע, וועט עס אים העלפן אנצוהאלטן זיין ענטוזיאזם צום בורא פאר א שטיקל ווייל

היימלינד • 9טן אפריל 2024

איך רעד נישט פון דיר ווייל איך קען דיר נישט אבער בכלליות דארף מען נישט טראכטן אזוי טיעף פארוואס מענטשן זענען געפארן

FOMO, יעדער, מצב, שטיק, כ'האב עניוועי נישט וואס צו טוען, ועוד ועוד

איז דיין הסבר זייער שיין טאקע און קען זיין דיין סיבה, עס מיינט אבער נישט אז דאס איז יעדעמ'ס סיבה

סקעפטיקער • 9טן אפריל 2024

איך האב טאקע געזען נעכטן ווי אלע כופרים אנטלויפן צו די מייזן לעכער פון דער געוואלדיגער בושה וואס דו גאנצע וועלט האט איינגעזען אז יש מנהיג לבירה

צקון לחש • 9טן אפריל 2024

וכיהודה ועוד לסקעפטיקער, איך קען ממש נישט פארשטיין פארוואס זאל גאט אויסשטעלן א סיסטעם וואס ערלויבט ליקוי המאורות... אתמהה! (נישט אז א גאט קען מען פארשטיין אבער ס'איז אזויוי איינער זאל זאגן אז די אכזריות פון די נאציס ווייזט אויף גדלות הבורא...)

צוויי • 9טן אפריל 2024

טאקע פון דעם ליקו, לערנט מיך זיך ארויס און מען הייבט אן דאנקען דעם אייבערשטן פאר דער זון יעדן אינדעפרי ווען ס'שיינט אויף

די יוצר אור ובורא חושך פון די קומענדיגע טעג וועט זיך זאגן אינגאנצן אנדערש, צו לויבן השי"ת פאר זיינע וואונדער פאר דער זון וואס שיינט אויף און גייט אונטער יעדן איינציגסטן טאג, און פאר זיינע אלע וואונדער וואס ער האט באשאפן

"ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"

אפטימיסטיש • 9טן אפריל 2024

מתוך שלא לשמה בא לשמה

אפטימיסטיש • 9טן אפריל 2024

וויאזוי דען זאל ער ווייזן א סימן רע לעכו"ם?... (עיין סוכה כט)

שפילער • 9טן אפריל 2024

די חברה לייגן אראפ כאילו די אפיקורסים שרייען אז אצבע אלוקים הוא אויף דעם פרעג איך ווי פונקטליך זעט מען מער אז יש מנהיג לבירה ביים ליקו מער ווי יעדן טאג ווען די זון שיינט אויף!

אפטימיסטיש • 9טן אפריל 2024

קוק אהער!, כ'גלייב נישט אז ס'פארהאן אפילו איינער וואס איז געווען אן אטעאיסט ביז'ן ליקוי, און ביים ליקוי האט ער זיך עפעס איבערצייגט אויף פארקערט (עיין ערך confirmation bias).

נו ווערט דאך שווער: וואס האבן די חברה אויף קול מבשר געמיינט צו זאגן???....

טאקע א שווערע קושיא, די מפרשים שטעלן זיך שוין דערויף...

ולענ"ד אפשר לומר אז די עצם פאקט אז די בריאה איז עפעס אזוי מין שטארק PREDICTABLE עד כדי כך אז מ'קען פאראויסשאצן ווען ס'וועט פאסירן א ליקוי חמה, פונקטליך די סעקונדע ווען - און די לאקאציע ווי - עס וועט פארקומען. דאס טוט אנצייגן אז ס'איז פארהאן אינטעלידזשענט דיזיין (אויך באקאנט אלס CREATIONISM), ווארום טאמער איז אמת אז זאכן געשען פון זיך אליין אן קיין שום חשבון, נאר ליבערשט ביי עקסידענט, דאן וויאזוי איז מעגליך אז ביי עקסידענט האט זיך אנטוויקלט אזא PREDICTABLE יוניווערס? אין אן עקסידענטל יוניווערס דארפן ווייטער פאסירן עקסידענטס, און די פאקט אז דו קענסט שוין יעצט אויסרעכענען די קומענדיגע ליקוי חמה פון 2045 ווייזט אויף א יוניווערס דיזיינט ביי א בורא וואס האט געוואלט עס זאל ראנען אין א געוויסע סדר

שמן למאור • 9טן אפריל 2024

איך קען טאקע אידן וואס זענען גאר שטארק מקפיד צו פארן זען אלע שיינע בערג אין אלע עקן וועלט צוליב דער מעשה.

זיי זענען עפעס נישט אזוי באזארגט אז ווען זיי וועלן אנקומען אויף יענע וועלט וועט מען זיי אפירהאלטן = נו שמשון, וואס זאגסטו צו מיינע שיינע תוספות?

וויסנשאפט • די לבנה

וואס האט מען געהאט פון פליען צו דער לבנה?

אינעם אשכול „אסטראנאמיע" האט „ידען" געפרעגט: עס קאסט ביליאנען – וואס באקומט מען דערפון? די ענטפערס, און דערנאך א שטיקל לבנה־וויסנשאפט פון „מי אני": פארוואס זעען מיר אלעמאל נאר איין זייט פון דער לבנה, און פארוואס רוקט זי זיך אוועק פון אונז.

פון **ידען, בונם, חאצקל, שמעקעדיג, געפילטע פיש, מי אני**

קאווע שטיבל • וויסנשאפט • „אסטראנאמיע" • 10טן יוני 2012 – 31סטן יאנואר 2020
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/813.html

ידען • 10טן יוני 2012

גוטע נושא.

קען מען דא פרעגן זאכן וואס איך וויל וויסן וועגן אסטראנאמי?

ואס האט מען געהאט פון גיין אויף דער לבנה און וואס זוכט מען ביי מארס? סע קאסט דאך ביליאנען דאלער, עפעס באקומט מען דורך דעם?

בונם • 17טן יוני 2012

די סיבה פארוואס מען איז געפלויגן צו דער לבנה זענען געווען עטליכע.

מען דארף צוריקגיין א פאר יאר און פארשטיין וואס עס האט זיך אפגעטון אין יענע יארן צו וויסן פארוואס מען איז אריינגעגאנגען אין דעם ספעיס געיעג.

עס איז נישט געווען עפעס וואס מען האט גערעכנט צו טרעפן אויף דער לבנה, ווי א פשוטער געיעג ווער עס איז שטערקער אין דעם טעכנאלאגישן פארשריט פון יענע תקופה, און וואס אמעריקע האט למעשה געוואונען. אויך איז עס געגנוצט געווארן צו האלטן די אמעריקאנע יענקיס געשפאנט אין דעם אינטערעסאנטן געלויף אהין.

חאצקל • 5טן אויגוסט 2012

עס איז א באקאנטע פאקט אז נישטערן אין דער בריאה, ברענגט שטענדיג אימדירעקט בעניפיטן, ווי רפואה א.ד.ג.

שמעקעדיג • 5טן אויגוסט 2012

מיט באקאנטע פאקטן קען איך זיך נישט טענה'ן, בפרט אויב פאר מיר איז עס נאך נישט באקאנט.
אפשר גיבסטו ביטע א משל, וועלכע רפואה אדער בענעפיטן האט מען אויסגעטראפן אין דער בריאה? כ'מיין אזוינס וואל די קאסטן זאלן זיך אויסצאלן?

געפילטע פיש • 28סטן אויגוסט 2012

גראדע די מייקרא-וועיוו קומט נישט פון NASA, אבער אסאך אנדערע ערפונדיגן וואס מיר נוצן יעדן טאג קומט יא פון זיי, און לאו דוקא אז מ'האט געטראפן די טעכנעלאגיעס אויף דער לבנה, נאר כדי צו שיקן מענטשן אהין זענען זיי אויפגעקומען מיט די זאכן, ווי למשל, זיי האבן ערצייגט א וועג פון מעסטן די טעמפעראטור און ראדיעישען פון ווייטע שטערענס, און די זעלבע טעכנעלאגיע ווערט גענוצט פאר די פיבער מעסטערס וואס מ'לייגט אין די אויערן, וואס מעסט די טעמפעראטור פונעם אויער דראם.
כדי די געצייג פון די אסטראנאטן זאלן זיך נישט צוקראצט אין די הויכע ספערן פון ספעיס שטויב און ברוכווארג, ספעציעל די פענסטערל פון דעם העלמעט, זענען זיי אויפגעקומען מיט אום-קריצבארע (סקרעטש ריזיסטענט) גלאז וואס ווערט היינט גענוצט אין אויגן גלעזער.
אנטי אייסינג וואס מ'נוצט פאר עראפלאנען קומט פון נאסא. די גריבעלעך און קריצן אויפן זייט פון הייוועיס וואס מאכן נויס ווען מ'פארט אראפ פונעם לעין קומט אויף פון נאסא. געוויסע וואסער פילטערינג טעכנעלאגישע דורכברוכן קומט פון זיי, זיי האבן ערצייגט די טעכנעלאגיע וואס לאזט די איינוואוינער אויפן אינטערנאציאנאלן ספעיס צענטער איבערצוניצן (לייען: איבער צו טרינקען) דאס וואסער דארט מערערע מאל.

דאס איז נאר אפאר פון די הונדערטע זאכן וואס מיר האבן צו באדאנקען אונזער ספעיס פראגראם.

מי אני • 31סטן יאנואר 2020

פון דער וועלט זעט מען נאר איין זייט פון דער לבנה (הגם בעצם קען מען אלס צוזאמען זען 59% דערפון, ווענדנדיג אין פערספעקטיוו און אין די אנדערע צייטן וואס מ'זעט דאס, און וויבאלד די ארביט פון דער לבנה איז אן עליפס (כנ"ל) און נישט א סירקל). דאס איז צוליב טיידאל לאקינג. דהיינו, די גראוויטעישענעל כח פון איין באדי איז פועל אויף די אנדערע [א דרייענדיגע פארס; טארק] אפצושטייטערן איר ראטעישן אזוי אז צום סוף טוט זיך פאראייניגן איר ראטעישן נאר פונקט אזוי שנעל ווי איר ארביט ארום דעם באדי. (די פארס קען אויך פועל זיין צו פארשנעלערן די ראטעישאן און פארשטייטערן די ארביט כדי ס'זאל אויסקומען צו זיין טיידאלי לאקט צו איין זייט.)

די זעלבע זאך איז ביי דעם דווארף-פלאנעט פלוטא און איר לבנה טשאראן. נאר דארט וויבאלד דארט זענען די חילוקים אין מאססע און ווייטקייט קליין, זענען זיי ביידע טיידאלי לאקט איינע צו די אנדערע; פון יעדע איינס זעט מען נאר איין זייט פון די אנדערע.

בעצם טוט די קלענערע באדי אויך פועל זיין אויף די גרעסערע. דאס הייסט אז די לבנה טוט אויך פועל זיין (צוזאמען מיט דער זון) אפצושטייטערן די ראטעישן פון דער וועלט [יעדע 100 יאר ווערט דער טאג לענגער, דהיינו די ראטעישען שטייטער, מיט 15 מייקראסעקונדעס. איבער 4.5 ביליאן יאר איז די ראטעישאן/טאג געווארן לענגער פון 6 שעה בערך צו אונזער 24 שעה בערך]. מיט גענוג צייט וועט דער טאג/ראטעישאן ווערן א [לבנה] חודש לאנג, וממילא וועלן ביידע זיין לאקט איינע צו די צווייטע. אבער פאר דעם קען ווערן (ביליאנען יארן) וועט שוין ביי יענע צייט (אין בערך 5 ביליאן יאר) די זון האלטן ביי איר שטארבן פאזע, וואו וויבאלד עס וועט אנהויבן פיוזן די שווערע עלעמענטס וועט עס וועט ווערן א רויטע דזשייענט, און עס וועט ווערן אזוי גרויס אז עס וועט מעגליך "איינשלינגען" די וועלט מיט דער לבנה (אדער עכ"פ עס גוט אפברענגען; עס וועט ווייט נישט זיין אינהעביטעבל).

אגב, די לבנה אליינס ווערט/רוקט זיך ווייטער פון דער וועלט מיט בערך 1.5 אינטשעס א יאר (בערך אזוי שנעל ווי די נעגל פון די פינגער וואקסן האמיר שוין אפשר עפעס א שטיקל רמז פארוואס מ'פירט זיך נישט צו שניידן די נעגל אויף ר"ח...). דאס איז (בערך) וויבאלד די טיידס אויף דער ערד וואס קומען מכח די גראוויטי פון דער לבנה און די וועלטס ראטעישן טוט טראנספירירן א חלק פון דער ענערגיע אויף צו "ארויסצואווארפן" די לבנה פון איר גראוויטעישענאל פיעלד.

היסטאריע • געשען פאר אונזערע אויגן

דער טאג ווען „בראשית" איז געפלויגן צו דער לבנה

דעם 11טן אפריל 2019 האט די ישראל'דיגע שיף „בראשית" געפרובירט צו לאנדן אויף דער לבנה, און ביים לעצטן מינוט איז זי אראפגעפאלן. די ליינער פונעם קאווע שטיבל האבן געקוקט לייוו – און דאס איז געבליבן פון יענעם אוונט: א היסטארישער מאמענט, איבערגעלעבט מיט ווערטער־שפילן.

פון **ונבנתה העיר, קאך_לעפל, טאמבל סאס, וואלווי און אנדערע**

קאווע שטיבל • וויסנשאפט • „בראשית" לאנדעט אויף די לבנה" • 11טן–14טן אפריל 2019
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/13056.html

ונבנתה העיר • 11טן אפריל 2019

בראשית לאנדעט אויף דער לבנה. ככתוב, והארץ נתן לבני אדם.

בראודקעסט הייבט זיך אן א פערטל צו דריי.

קאך_לעפל • 11טן אפריל 2019

גייען זיי אויך איינפלאנצן א ציוניסטישער פאן אויף דער לבנה? כ'האף אז נישט, ווארום מ'וועט מער נישט קענען מקדש זיין די לבנה...

איסר האטלקי • 11טן אפריל 2019

דורכפאל!!!

קאך_לעפל • 11טן אפריל 2019

חסדי השם, די מצוה פון קידוש לבנה איז געראטעוועט געווארן, און א הארבע כותל איסור איז פארמיטן געווארן.

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

אצינד קענען מיר לייענען בראשית היתה תהו ובהו וחושך.

רביה"ק זי"ע • 11טן אפריל 2019

ביזדערווייל ווייסט מען נאכנישט צי די נעקסטע וועט הייסן נח אדער שמות, האלט מיט פאר ווייטערדיגע מעלדונגען...

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

צי די ערשטע קאנטרי צו לענדן ווייס איך נישט אבער די ערשטע צו קרעשן יא.

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

קודם זאל עס זיין ויחי און נאכעדעם וועט מען שמועסן.

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

אן ריפלעקשן, אז ס'וועט זיין נח, ווייסט מען כאטשיג אז ס'האט גערוט.

קאך_לעפל • 11טן אפריל 2019

וואס אייגענטליך האבן זיי געוואלט ערר‍ייכן מיטן באזוך אויף די מאנען? זיי האבן זיך געוואלט מער דערנענטערן צו ג-ט? וואס איז דאס געווען א מיליטערישע מיסיע? א סייענסטיפישע?

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

זיי האבן געוואלט ס'איז זאל זיין ישראל מעל לבנון.

אפשר א מאדערנע דור הפלגה

טאמבל סאס • 11טן אפריל 2019

די ישראלים זענען געווען צו עקסייטעד האבן זיי געזאגט כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול 'לנגוע' בך.

פון מתרפק על דודה איז געווארן מתפרק.

יואליש • 11טן אפריל 2019

'בראשית' דורכפאל לעיני כל ישראל.

וואלווי • 11טן אפריל 2019

לא הי' צריך להתחיל מבראשית, אלא כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת...

כ'הא קיינמאל נישט געוויסט אז רש"י האט געהאט א סענס אוו היומאר מיט סארקעזם...

וואלווי • 12טן אפריל 2019

וואלט געקאנט זיין א פרישע פארזעצונג ארטיקל פאר דער צייטונג, "די בראשית יארן אין דער לבנה". ממש א שאד.

ווער געדענקט..

טאמבל סאס • 12טן אפריל 2019

בעפאר שיקן די נעקסטע וועט מען מתקן זיין די תפילה ווי פאלגענד:
ויהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי, למלאת פגימת הבראשית, ולא יהיה בה שום מיעוך. ויהי אורה כאור הבראשית כמו שהיתה קודם מיעוכה

וואלווי • 12טן אפריל 2019

די לבנה האט שוין פון לאנג גורם געווען א קנאה במעשה בראשית...

רביה"ק זי"ע • 13טן אפריל 2019

נאר נישט פארגעסן אז די גאנצע בראשית זאך איז א נייע געדאנק, און האט מתחילה געהאט א 90% שאנס פאר א דורכפאל.

וואלווי • 14טן אפריל 2019

און וואס איז מיט אונזער פארצייטישע בראשית? נישט נאר ס'האט געהאט טשענסעס פאר דורכפאל, נאר ס'איז טאקע דורכגעפאלן.

נישט אזוי שטייט, בונה עולמות ומחריבן?....

טאמבל סאס • 14טן אפריל 2019

אדער בחול הלבנה

וואלווי • 14טן אפריל 2019

פארוואס דרייען זיך אסאך ארץ ישראל'דיגע אין אמעריקע?

in Israel "space" Because there is no anymore ...

וואלווי • 15טן יולי 2019

ווען גייט מען פרינטן א תניא אויף דער לבנה...?

איבערלעבונגען

מיין בין־השמשות'דיגער נאכמיטאג

דעם 21סטן אויגוסט 2017 איז א גאנצער ליקוי חמה דורכגעגאנגען איבער אמעריקע. „דער גאלדענער אדלער" איז געפארן הונדערטער מייל עס צו זען, און האט נאך אין דער זעלבער נאכט אראפגעשריבן ווי אזוי עס האט אויסגעזען.

פון **דער גאלדענער אדלער, וואלווי, לולב הגזול**

קאווע שטיבל • געזעלשאפט • „מיין בין השמשות'דיגע נאכמיטאג" • 21סטן–25סטן אויגוסט 2017
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11834.html

דער גאלדענער אדלער • 21סטן אויגוסט 2017

וואכן חדשים און אפילו יארן, רעדט מען שוין פון דעם עקליפס, צוגרייטונגען צו אזא לעבענס געשעעניש. ווערט אנגעזהן שוין חדשים און אפילו יארן פריער, פלאנירונג פון נאענט און ווייט, מענטשן פון טויזענטער מייל אוועק זענען געקומען צו פארן אנטייל צו נעמען אין אזא געשעעניש וואס דאס לעצטע מאל איז עס געווען 1918.

מענטשן גרויס ביז קליין פון דארפסלייט ביז אינטעלעגענטע, פון דאקטוירים ביז פאציענטן, פון סייענטיסטן ביז סתם עמך, פון נאסא ביז נייעס אגענטורן, זענען אלע פארנומען מיט הויכע סייענטיפישע ווערטער ווי למשל "פעט אוו טאטעליטי" די סאנס קאראנא איז וויזיבעל, די אמברא, און די פען אמברא" איז נישט אראפ פון דיי נייעס טאג און נאכט איז דאס געווען די שמועס, אז אפילו א פשוטע באבורדעלטע רויטע העלעזעל (רעדנעק בלע"ז, ר'בערל א פרישע בלע"ז אבער דאס מאל נישט אין פראנצויזיש,) האבן אויך פארשטאנען דעם הויכן אינטעליגענטן שפראך.

האטעלן פון הינדערטער מייל ארום זענען שוין באשטעלט געווארן חדשים פריער, און לויט ווי כ'האב געהערט, האבן נאטור נאכלויפער שוין באשטעלט האטעל צימערן אזוי פרי ווי צוויי יאר פריער, איך בין גראדע נישט געווען פון די זריזין מקדימין, כ'האב מיך גראדע היפש שפעט דערמאנט בערך א פינף וואכן פריער אז כ'וויל אויך אנטייל נעמען, און כ'האב טאקע נישט געקענט באקומען פון די נאענט, אלעס איז געווען סאליד בוקט. אבער דאס האט מיך נישט צוריק געהאלטן, פון פארן הינדערטער מיילן, מיט צו האלטן מיט מיליאנען מענטשן דעם הערליכן בין השמשות אין מיטן העלן טאג ווי פלוצלינג קומט אלעס צו אן אפשטעל ווי יעדעמס מיינד און אויגן זענען געוואנדן צום הימל, ווי דער גאנצער עולם ליגט פרקדן וגם אני בתוכם קלאצענדיג צו דער זון, ווי מ'זעט די גרויסע הערליכע שיינענדיגע זון ווערט איבער געדעקט מיט א שווארצן צודעק, (וואס צו מיר האט עס אויסגעזען ווי א שווארצע סענדוויטש קוקי וואס די קרים פון ארום זוכט צו אנטלויפן) אבער נאכאלץ וועלענדיג ארויס געבן אירע שטראלן פון ליכטיגקייט.

אין דע פלאץ וואו איך בין געווען איז געווען איבער הינדערט דעגראד, געווען דארט אפאר טויזענט מענטשן און געווארט צו זען דעם ווינדערליכן מאמענט וואו אלעס ארום ווערט טינקעל ממש ווי א בין השמשות, ווען באמת איז גאר געווען צווי דריי און דרייסיג נאכמיטאג, א גאר שיינעם טאג, כמעט נישט געווען קיין וואלקן, די זון האט אויסגעקוקט ווי א טשענדעליער וואס איין לעקטער גלעזעל נאכן צווייטן ברענט זיך אויס, וואס א מינוט ס'גייט דורך ווערט אלץ טונקעלער, און די קריקעטס הויבן אן קריקעווען, און די פייגלעך הערן אויף שאלן, אבער די מענטשן הויבן אן שרייען, אלע פאלן אויף דער ערד כורעים פון גרויס ביז קליין, און באווינדערן דעם ווינדערליכע בריאה.

כ'האב עס מיטגעהאלטן לייוו כ'האב אפילו געכאפט שיינע בילדער וואס כ'וועל פרובירן ארויף לייגן.

וואס זאל איך ענק זאגן די הינדערטער מיילן האט זיך געלוינט מיט צו האלטן דע פאר מינוט.

וואלווי • 22סטן אויגוסט 2017

ר' אדלער, פיין באשריבן האסט מיר ארויס גענומען די ווערטער פון מויל, און אריינגערוקט א שווארצע סענדוויטש קוקי, ממש אזוי איז געווען די מצב בעידן מושבי בין בני צאורי אדום.

וגם לרבות דאס בילד איז עקסעפשינאל. סתם אזוי איז כמעט אומעגליך צו כאפן אזעלעכע בילדער.

דער גאלדענער אדלער • 24סטן אויגוסט 2017

[פארקירצט]

כ'וויל נישט אויסקוקן ווי אתרוג סוחר צווישן סוכות און ט"ו בשבט, אבער איך בין נאך זייער איבערגענומען פונעם טריפ,

כ'האב דורך געקוקט מיינע בילדער פונעם עקליפס וואס כ'האב אליין גענומען, כ'לייג יעצט אריין צוויי איינס איז א בילד און איינס איז א קליפ, ס'איז די זעלבע איידיע, בעיסיקלי איז עס געאכפט געווארן ביים טאטאל עקליפס. פון דער לינקער זייט זעט מען דעם עקליפס, און פון דער רעכטער זייט ווערט געזען א שטערן, ביידע געסוירקעלט אין רויט. אינעם קליפ קען מען הערן ווי איינע א נוקבא רעדט פון "מערקורי" אז נארמאלערהייט קען מען עס נישט זען אבער נאר יעצט צוליב דעם עקליפס ווערט עס יא געזען.

איך בין נישט קיין אסטראנאמער, כ'בין א פשוטער דארפסמאן, וואס דאווענט אין א דמשק אליעזר סידור, לערנט אין א בית יהודה חומש, ליינט דעם מנורת המאור שבת נאכמיטאג, נאכן שלאף בשעת עסנדיג די אויבס, קען מיר איינער אפשר מסביר זיין וואסי די מעשה מיט שטערן?

לולב הגזול • 25סטן אויגוסט 2017

מערקיורי איז נישט קיין שטערן נאר א פלאנעט - איינער פון די כוכבי לכת וואס בלייבן נישט אויף איין פלאץ דארך אויס דער טאג. אין לשון קודש הייסט מערקיורי 'חמה'.

וויבאלד דער פלאנעט איז נענטער צו דער זון ווי אונז איז עס אייביג פארשטעלט דארך די שטארקע זון שטראלן. צווישן די עלות און די נץ, ווען די זון שטראלן קומען נישט אן דירעקט קען מען עס זען און אויך פארנאכט.

כדי צו זען דעם מערקיורי אינמוטן פון דעם הימעל אדער אינמוטן טאג דארף מען א ליקוי חמה.

קולטור • א רעצענזיע

א נייער „קאסמאס“

מערץ 2014: א טעלעוויזיע־סעריע וועגן דעם וועלטבוי ווערט באנייט, דרייסיג יאר נאך קארל סעיגען'ס ארגינעל. „הציץ ונפגע“ איז געווען סקעפטיש – ביז ער האט געזען די ערשטע צוויי עפיזאדן.

פון **הציץ ונפגע**

קאווע שטיבל • וויסנשאפט • „א נייער 'קאסמאס'“ • 19טן מערץ 2014
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/6126.html

יארן לאנג האט סייענס באלאנגט פאר די סייענטיסטן. די גאונישע קעפ וועלכע האבן עוסק געווען אין סייענס האבן געהאט גאר ווייניג געדולד מסביר צו זיין זייערע טעאריעס און חידושים פאר דעם המון עם. דא דארט האט זיך געמאכט אז א סייענטיסט האט ברייטהארציג ערקלערט די אדער יענע פונקט, א ביישפיל ווי איינשטיין מיט זיין פאפולערע בוך איבער רעלאטיוויטעט, אבער בדרך כלל איז עס געווען א פארמאכטער וועלט ווי נאר די וועלכע האבן זיך דערקלעטערט איבער דעם מויער האבן געקענט האבן צוטריט צו און פארשטיין סייענס. דאס האט זיך אבער געטוישט פאר בערך 30 יאר צוריק, ווען א יונגער בריאליאנטער סייענטיסט און אסטראנאם, קארל סעיגען, האט פארגאפט די מאסן מיט זיין 13-חלקימדיגער טעלעוויזיע סעריע מיטן נאמען "קאסמאס: א פערזענליכער רייזע". סעיגען איז געווען אן עלאקוואנטער מענטש מיט א שטארקן כאריזמע, און ער האט אין דעם טעלעוויזיע סעריע באוויזן פון איין זייט זיך אראפצולאזן און פארפשוטערן דעם קאמפלעצירטן סייענס פאר דעם המון עם, און פון דער צווייטער זייט צו ערוועקן אן אינטערעסע און נייגער אין המון עם צו זיך באקענען מיט די וואונדער און טיפקייט פון נאטור און סייענס. קאסמאס איז פאר צען יאר - פון 1980 ביז 1990 - געווען דער מערסט געקוקטער טעלעוויזיע סעריע איבער דער וועלט. א געשאצטע 500 מיליאן מענטשן האבן געזען קאסמאס, און עס האט סטימולירט א גאנצע דור פון קינדער און צענערליגן זיך אריינצואווארפן און שטודירן סייענס.

אבער, ווי מען קען זיך פארשטעלן, איז 30 יאר גאר א לאנגער צייט. די פילם טעכנעלאגיע איז געלאפן פאראויס, און סייענס איז אויך נישט שטיין געבליבן. סעיגען'ס אלמנה, ען דריוען האט באשלאסן אז פאר דעם נייעם דור אשר לא ידע את קארל פאדערט זיך א נייער פילם, אן אפדעיטעד קאסמאס. דער פאסיגסטער קאנדידאט צו ערזעצן סעיגען, וועלכער איז געשטארבן אין יונגען עלטער פון 62 אין 1996, איז געווען דער שווארצער, פובליק שולע ערצויגענער, ניעל דיגרעס טייסאן. טייסאן איז באקאנט מיט זיין געוואלטיגער כח הסברה, און מיט זיין יכולת זיך אראפצולאזן צום המון עם און מסביר זיין קאמפלעצירטע מושגים ווי שווארצע לעכער אדער אנטי-חומר מיט פשוטע הסברים אז אפילו קינדער זאלן קענען פארשטיין.

אז עס זאל זיין א דבר השלם האט דריוען זיך פארבינדן מיט סעט מעקפערלען, דער וואס האט פראדוצירט פעמילי גיי, און צוזאמען מיט נאך האליוואד קארפן קעפ איז "קאסמאס: א ספעיסטיים נסיעה" באשאפן געווארן. דער רעזולטאט איז הערליך. עס איז נישט בלויז אן אפדעיט פון סעיגען'ס קאסמאס, נאר א יצירה וואס איז ראוי לעלות על שולחן מלכים בזכות עצמו, א הערליכער פראדוקט וואס נאר טאפ-נאטש סייענטיסן און פילם פראדוצירער האבן געקענט צוזאם שטעלן.

די סעריע האלט יעצט ביים דריטן עפיזאד און וועט פונקט ווי איר פארלויפער פארמאגן 13 עפיזאדן. מלכתחילה בין איך געווען סקעפטיש צו סעיגען מיט זיין היפנאטישן שטימע, כאריזמאטישער שמייכל, און דורכדרינגליכן בליק וועט קענען ווערן ערזעצט דורך סיי וועמען, אפילו דורך דעם פאוערפולן טייסאן. אבער נאכן קוקן די ערשטע צוויי עפיזאדן מוז איך מודה זיין אז די סעריע שטייגט איבער אלע ערווארטונגען. עס איז א מאסט וואטש!

[פארקירצט]

הומאר • פון דער קרעטשמע

א גריס אייך פון דערפל: קידוש לבנה!

„קרעמער" באריכט פון דער קידוש לבנה אין „דערפל" – דאס אויסגעשפילטע שטעטל פון דער „היימישער קרעטשמע" אויף היידפארק, מיט חיים חייקל דעם וואסער־טרעגער, ר' פייטל דעם גבאי און די איבעריגע.

פון **קרעמער**

היידפארק • היימישע קרעטשמע • „א גריס אייך פון דערפל... קידוש לבנה!" • 6טן פעברואר 2006
https://hydepark.sites.tab.bot/t/1794656.html

און אז חיים חייקל מיט זיין קליקע האבן וואו אין רויטן ים איינגעזינקען פרובירנדיג טרעפן די שווארצע פעפערליך אדער די איינגעזונקענע מצרים, מיינט איר אודאי אז די קידוש לבנה אין דערפל איז מיט עפעס אנדערש געווען? אבערוואז, פונקט קאפויער, לאידך גיסא, אדרבה, איפכא מסתברא, די היינט נאכטיגע קידוש לבנה וועט אריינגעקריצט ווערן מיט פייערליכע קידוש-לבנה אותיות אין דעם גאלדענעם בוך פון דער דארפישער חברא קדישא. פאר דער קליקע מיט חיים חייקל בראש האט זיך געדוכטן אז מיט זייער פארשוואונדונג וועט אן אומעטיגקייט באפאלן די איינוואוינער פון דארף, איינס ביי איינס וועלן די דארפס-פויערן זיך ארויפציען אויף ציקער שטריקלעך אין סאמע צענטער פון דער הויפט-שטראסע, אדער גאר ארויפגיין מיטן עלעוועיטאר ביזן 66'סטן שטאק און אראפשפרינגען חלילה צום גראף'ס בוידעם, היו לא תהיה, מיר האבן באוויזן וואס מיר קענען, און טראץ די אפוועזנהייט פון חיים חייקעלע דער וואסער טרעגער, נחמן נטע'ניו דער האלץ האקער, און זייער קאלעגע בונם'ל דער שמויגער האבן מיר אפגעראכטן אזא קידוש לבנה וואס איז שוין נישט געווען, מ'קען זאגן זינט פאריגן מאנאט. פון די פריעסטע אווענד שעות האבן זיך שוין געשלענגעלט לאנגע רייעס פון מאסן מענטשן, בעיקר די עלטערע רעטייערטע וואס האלטן שוין נאכן נאכמיטאג דרעמל, און די יונגערע שטופער וואס דרייען זיך מילא אין דיזע שטונדן לאנגווייליג איבער די גארע גאסן פון שטאט צעברעכנדיג און איבערקערנדיג אלעס וואס קומט זיי אונטער די הענט, אלעס האט געשטראמט אין איין ריכטונג, צום קרעמל המכונה שטובל, וואו עס איז ווי פארגעקומען דער הערליכער מעמד קידוש לבנה.

ווי געווענליך האט זיך דער פראגראם אנגעהויבן מיט א הילכיגן זעץ אין דער בימה דורכן גבאי ר' פייטל, דאס איז זיין חזקה נאך פון דור אנוש אויסצוקלאפן מיט זיינע ציטערדיגע הענט נאך מעריב – נאך איידער דער בעל תפילה פירט אויס "עחאד שמויעכאד" – און מיט א צאפלדיגע שטומע אויסקרייען "חידוש לבנה"...

די לומדים דינגען זיך צווישן זיך אויב דער ריכטיגער ווארט איז מקדש אדער מחדש, איינער טענה'ט מיט רעכט אז די לבנה קען מען נישט מקדש זיין ווייל זי איז נאר א האלבע רינג, און פאר קידושין פעלט זיך אויס לכל הפחות א גאנצע, זאל דאס זיין רינדעכיג אדער פיר-קאנטיג מאכט נישט, דער עיקר עס זאל ארומנעמען א פינגערל. אבער אנדערע טענה'ן אז זיי געדענקען פונעם פארגאנגענעם חודש אז עס נעמט נישט לאנג ביז די לבנה פארפולקאמט זיך, און אלס אזא קען דאס מיט רעכט מקודש ווערן, יענער ווארט נישט קיין סאך און שרייט אויס: מקודש מקודש. דערווייל האט יאנאש שוין צוזאמגעריקט די טישלעך ווי אן ענדע חי"ת, אנגעגרייט דערויף א שפאר ביסל פרישע געבעקסן וואס שרה די בעקערין האט נארוואס ארויסגענומען פון אייוועלע, ס'נאך צו ווארעם געווען אריינצובייסן דערין אויפן וועג, ווען נישט וואלטן די זריזים מקדימים שוין אראפגענומען תרומה ומעשר נאך איידער דער טעצל עספיהט אנצורירן דעם טישל.

יעדער רעכט זיך צו דער ווארימער פוטער און שארט ארויף דעם קארג ביז איבער די אויערן און מען גייט ארויס אונטערן שול הויף מיטן טעוועלע וואס – נישט מער געדאכט – דער אלטער שמש האט מנדב געווען לילע-נישמעס זיין ווייב (וואס האט זיך נאכדעם צוריקגעקערט, די מעשה; נישט פאר יעצט), דער חזן שמעריל פרובירט אויס זיין שטומע אינעם גאפעלע, האלטענדיג נאך א דאזען אייער וואס קלערט איר? אודאי האט עס אפגעהילכט ביז אלעקסיי'ס קאבינע אויפוועקנדיג אים מיט זיינע הונטלעך וואס זענען געקומען צו לויפן א לעק ברוינפן כאפן, נע – זאגט יוסעלע דער למ"ד-וא"ו'ניק – בודאי פארמאגן זיי עפעס א העכערע נשמה.

גלייך נאכן אויסשאקלען די ציצית כאילו מען באהאלט דארט עפעס ווערטפול שטעלט זיך דער עולם אויס אין א קרייז רינגס און ארום דעם רב און מורה צדק, וועלכער שטייט אינדערמיט און פאכעט צו דער לבנה כאילו ער האט עפעס ספעציעלע פארבינדונגען מיט איר, ווער זענען מיר צו פארשטיין די סארט זאכן?

געענדיגט טובים מאורות דרייט זיך דער רב אויס צום עולם און מיט א שמייכל פון אויער צו טויער גריסט ער יעדן א גוטן חודש א גוטן חודש, אי"ה קומענדיגן חודש געזונטערהייט!

דער עולם לאזט זיך גיין צו די טישן וואס זענען שוין יעצט געווען אנגעלייגט מיט ליידיגע ברוינפן גלעזלעך, קיין נברא ווייסט נישט וויאזוי אין דער וועלט די פלעשלעך שנאפס זענען מיט א ליטער ווייניגער געווארן אין דעם קורצן צייט אפשניט, אויסער איוואן וועלכער שטעלט אן אזעלכע געמאכטע טריט אויפן וועג ארויס, וואס מיט א געניט אויג קען מען דערקענען אז ער וואלט נישט געקענט דורכן קיין "ברעטעלייזער" ביי דער דארפס באהערדע.

א גוטן חודש טייערע אידן, א גוטן חודש!

חיים חייקל ענטפערט

חיים חייקל אליין, איינער פון דער „קליקע", האט זיך אנגערופן פון דער זייט:

יא! יא!
שמייכלט זיך אזוי חיים חייקל דער וואסער טרעגער אונטער פון דער זייט.

וואלט ווען דער 'קרעמער' אונזערער אנגענומען אונזער אלטע יודישע מסורה, און וואלט געווען פארגעבן 'מעיד' נאכן פריידיגן טובים מאורות'ל טענצעל, וואלט זיך שוין גאר נישט פארגליסט פאר דעם איוואן אנצו'נסך'ן דעם לחיים מיט זיינע גימען...

נו, גיי לערן מיט א גוי ברטנורה...
מורמלט זיך אזוי חיים חייקל אונטער, מיט א שמייכל אונטער די וואנצן...

חיים_חייקל • היידפארק • 6טן פעברואר 2006 • https://hydepark.sites.tab.bot/t/1794656.html

קורץ און שארף

פערל פון די ארכיוון

דריי קורצע שטיקלעך פון דער לבנה און ווייטער: א לבנה וואס באהאלט זיך, א חסידיש ישוב אויפן מארס, און א פשוטע עצה פאר דער ערד.

ווערט געזובט: א לבנה

נ נח:

אויפגעבן אויף קידוש לבנה די חודש אדער זוכן א רבי/ספרדישע בבא וואס קען מאכן א מויפת מיט דער פאטשיילע?

פיקציע:

פארוואס האט איר געווארט ביז איצט? נעווער מיינד, איך האב אויך נאכנישט מקדש געווען די חודש...

זר זהב:

רוף באבע צירל

שמואל הלוי:

אפשר אינדרויסן פון אמשינוב'ע ביהמ"ד שיינט נאך די לבנה

היסטאריקער:

היינט איז די לעצטע טאג

קליגער איד:

האסט געטראפן א לבנה?? יעצט איז דא א שיינע לבנה אינדרויסן

זר זהב:

מ'קען נאך היינט??

קאווע שטיבל • 28סטן–31סטן אקטאבער 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2224.html

א חסידיש ישוב אויפן מארס

חאצקל:

עס איז דא גאנצע פלענער פון אן אזויגעריפענער "מארס פארבאנד" צו קאלאניזירן דעם מארס (מאדים) מיט מענטשן. איי וויאזוי וועט מען דארט לעבן אז ס'איז נישטא דארט קיין לעבנס מיטלען? אויף דעם איז שוין דא גאנצע פלענער, וויאזוי אריבערצובערענגען אקסידזשן און וואסער א.א.וו.

אויב געלונגט עס, גייט דער מאדים זיין דאס וואס אמעריקע איז געווען פאר די אייראפייער מיט איבער הונדערט יאר צוריק. מ'וועט דארט לויפן זיכן דאס גליק. א היימישער איד וועט נישט טארן פארן צו דעם הפקר'דיגן לאנד דער נייער וועלט, ווי ס'איז נישטא קיין דעת תורה און איש כל הישר בעיניו יעשה. א טאטע וועט קלאגן אויף זיין זין וואס געפארן צום טריפנה'נעם מאדים... ערגעץ ווען נאך א מהומה ביי אונז אין דער אלטער וועלט, וועלן רבנים אנקומען אהין. עפעס א סאטמארער רבי וועט דארט אנקומען און איינפלאנצן די אידישקייט פון דער אלטער היים דער ערד לויט דעם פשרה'לאזן וועג פון אמאל. פעק מיט שו"ת ספרים וועלן ארויס קומען צו דן זיין וויאזוי מ'איז זיך נוהג מיט די מצות שהזמן גרמה (אזוי ווי אויף קו התאריך). די ימים טובים, תפילין און תפילות וועט מען לכאורה טון אזוי ווי זכר למקדש כהלל. דער "כדור הארץ" וועט האבן עפעס א העכערע משמעות (ווי אמאל ארץ ישראל פאר די חוץ לארץ'דיגער), דער פלאץ וואו אונזערע עלטערן האבן געוואוינט, תלמידי בעל שם, ראשונים, תנאים, דער מעמד הר סיני איז דארט פארגעקומען, און נאר דארט קען מען מקיים זיין מצוות זמניות כתקינם,
עפעס א סקווערער רבי -אדער אנדערע וואס טרעפן א באדייט אין מקומות הקדושים- פון יענע צייטן, וועלן כסדר מאכן נסיעות צום ארץ האבות דער כדור הארץ, און ארומפארן צו קברי אבותינו ורבותנו, א ר' חיים קאניעבסקי וכדו' וועט אויך האבן דארט וואס צו זיכן...
ווער קען זיך פארשטעלן די געוואלדיגע געפילן, דאס הייליגקייט און לויטערקייט וואס מ'שפירט אויפן כדור הארץ, דאס פלאץ וואו דער אויבישטער האט אויסגעוועלט צו געבן דארט אירע מצוות, ווייל נאר די קדישת כדור הארץ איז מסוגל פאר די מצוות ... איר קענט מיר העלפן ווייטער פאנטאזירן???

געפילטע פיש:

קידוש וועט מען דארט קיינמאל נישט קענען מאכן, ווייל דארט איז אלעמאל שולט מזל מאדים.

קאווע שטיבל • 3טן אויגוסט 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/813.html#p31402

א גוטער לץ

מתבודד:

א גוטן לץ דער...

כ'האב הנאה געהאט אויף זיין ענטפער צו מ'גייט זיך איין טאג דארפן אריבערציען צו אנדערע פלאנעטן וועגן קלימאטן טויש, זאגט ער אז אויב קען מען אהערשטעלן מארס (אדער ווי ס'זאל זיין) אז היומענס זאלן קענען לעבן דארט, קען מען פאר דעם זעלבן געלט אויסשטעלן אונזער וועלט זאל זיין מעגליך צו לעבן אויך מיט קלימאטן טויש....

קאווע שטיבל • 3טן אויגוסט 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15448.html#p505704

היסטאריע

היינט מיט . . . יאר צוריק

וואס האט מען געשריבן אויף די פארומס אויף דעם זעלבן טאג, דעם 8טן פעברואר, אין פריערדיגע יארן? צוויי מאל וועגן דעם הימל: וואס עס פאלט פון אים, און א רעגנבויגן אן קאלירן.

14
יאר צוריק
2013

טיפס מיט טיפס

zaltzvaser • זאלצוואסער • זאלצוואסער • 8טן פעברואר 2013

אין די לעצטע 24 שעה האב איך שוין באקומען בערך 400 אימעילס מיט טיפס איבערן שניי וויאזוי זיך מו באגיין מיט איר. און אלעס אומזיסט!

בין איך דאך א מענטש. אז איך באקריג א זאך בחנם בין איך גרייט צו געבן פאר א צווייטן אויך. וועל איך אייך מיט טיילן געוויסע טיפס וואס איך האב באקומען! (די געלט טיפס האלט איך פאר מיר! איר קענט ביי מיר איינטוישן די טיפס פאר טיפס וד"ל)

טיפס וואס איך האב באקומען (איבער געטייטשט אין אידיש)

1. דער שניי איז א ווייסער סובסטאנץ עס קומט געוויינליך פון אויבן. אויב. זעט איר ווייסע פלעקעלעך קומען פון הינטן איז עס ע"פ רוב נישט קיין שניי עס קען זיין א סוער בעקאפ.

2. דעם קאר איז וויכטיג אפצורייניגן די פענסטער'ס פארן דרייוון אז איר זאלט קענען ארויסקוקן. מאכט נישט דעם טעות אז ווייל איר זעט נישט זעט קיינער נישט!

3. ווען איר גייט אין שניי גיט אבאכט צו גיין מיט 2 פוס כאטש עס איז נאכנישט געפאלן צוויי פוס שניי. עס האט נישט קיין שום זין נישט צו גיין מיט צוויי.

4. א שירעם איז געאייגנט פאר רעגן! אין שניי איז בעסער צו נוצן דעם שירעם פאר א שטעקן צום גליטשן!

5. צו וויסן וויפיל פוס שניי ס'איז שוין געפאלן איז ראטזאם ארויסצולייגן 12 פאר שוך צו זען וויפיל דערפון פילן זיך אן...

מער טיפס וועלן קומען ווען איך באקום

ווארט מיט שפאנונג און מיט א בענקל!

https://zaltzvaser.sites.tab.bot/t/242.html

3
יאר צוריק
2024

חרדישע רעגנבויגן געזען אין ארץ ישראל

סוף טוב הכל טוב און אנדערע • קאווע שטיבל • אידישע און אלגעמיינע נייעס • 8טן פעברואר 2024

א זעלטענעם סארט קשת - רעגנבויגן איז געזען געווארן אין ארץ ישראל.

אן קאלירן, ריין ווייס מיט א משהו בלוי אינעווייניג און א משהו רויט פון דרויסן.

אפשר וועל איך האבן מער צייט מסביר זיין די פיזיאלאגישע סיבות פון אזא רעגן-בויגן.

נאטור האט זיך געבראכן פאר דרוק פון חרד'ישע רבנים וועלכע זענען זייער אויסגעשפראכן קעגן דעם מולטי-פארביגער רעגנבויגן, וואס איז אדאפטירט געווארן דורך געוויסע עלעמענטן פון וועלכע מ'קען נאר רעדן אין אחורי, און אויך דורך מונקאטשע חתונה חסידים.

„קהל'ס נער“:
נו פוי, א חרדישער רעגנבויגן? בלוי און ווייס איז דאך ציונות און רויט איז שרייעדיג, מיט אזא רעגנבויגן ווער דארף נאך חרדים...

„אלע צוזאמען“:
דאס איז די עכטע רעגן-בויגן פון וואס מ'רעדט אין גמרא, די קאלירטע וואס אונז זען אלץ נאך א רעגן האט לכאורה גארנישט מיט דעם סימן פון הקב''ה, ס'א נאטורליכע זאך, ווען זון שיינט אויף וואסער קומען ארויס די קאלירן.

„סקעפטיקער“:
אין גמרא? מיינסט אין פסוק.

דאס וואס דו זאגסט שרייבט ר' יונתן אייבשיץ אין יערות דבש דרוש י"ב

[פארקירצט]

די פראבלעם איז אז די בלויע איז פונקט אזא טבעיות'דיגע זאך.

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16863.html

קאלום

די תגובה פון דער וואך

אינעם שמועס וועגן דעם ליקוי (זעט „א שמועס פון דער וואך") האט „שמן למאור" געשפעט פון די וואס פארן איבער דער וועלט זען שיינע בערג „צוליב דער מעשה" מיט רש"ר הירש, און באזארגן זיך נישט אז אויף יענער וועלט וועט מען זיי פרעגן: „נו שמשון, וואס זאגסטו צו מיינע שיינע תוספות?" „וואלווי" האט געענטפערט:

> ווייל נישט א יעדער קען אנקומען צו פארשטיין תוספות און אוודאי נישט זען די "שיינע" תוספות.
>
> אבער זען שיינקייט פון דער בריאה, דהיינו זען די וועלט דורך א לענס פון מכיר זיין די טוב, דאס קען א יעדער.

וואלווי • קאווע שטיבל • 10טן אפריל 2024

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16984.html

מקורות

פון וואו די שטיקער קומען

אלע שטיקער אין דעם נומער זענען געגומען פון די ארכיוון אויף archiv.sites.tab.bot. ביי יעדן שטיק: דער ארכיוו, דער פארום, דער אשכול, דער ניק פונעם שרייבער, דער דאטום, און דער לינק.

הויפט־ארטיקל	„דאס בלאסע בלויע פינטל“ · **שמן למאור** קאווע שטיבל · העמק דבר · אשכול „דאס בלאסע בלויע פינטל“ · 3טן אויגוסט 2022 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15448.html
א שמועס פון דער וואך	„ליקוי החמה: וואס זעט מען דארט וואס מען זעט נישט יעדן טאג?“ · **שפילער, היימלינד, אפטימיסטיש, berlbalaguleh און אנדערע** קאווע שטיבל · העמק דבר · אשכול „ליקו החמה - גדלות הבורא“ · 9טן אפריל 2024 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16984.html
וויסנשאפט • די לבנה	„וואס האט מען געהאט פון פליען צו דער לבנה?“ · **ידען, בונם, האצקל, שמעקעדיג, געפילטע פיש, מי אני** קאווע שטיבל · וויסנשאפט · אשכול „אסטראנאמיע“ · 10טן יוני 2012 – 31סטן יאנואר 2020 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/813.html
היסטאריע • געשען פאר אונזערע אויגן	„דער טאג ווען „בראשית“ איז געפלויגן צו דער לבנה“ · **ונבנתה העיר, קאך_לעפל, טאמבל סאס, וואלווי און אנדערע** קאווע שטיבל · וויסנשאפט · אשכול „"בראשית" לאנדעט אויף די לבנה“ · 11טן–14טן אפריל 2019 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/13056.html
איבערלעבונגען	„מיין בין־השמשות'דיגער נאכמיטאג“ · **דער גאלדענער אדלער, וואלווי, לולב הגזול** קאווע שטיבל · געזעלשאפט · אשכול „מיין בין השמשות'דיגע נאכמיטאג“ · 21סטן–25סטן אויגוסט 2017 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11834.html
קולטור • א רעצענזיע	„א נייער „קאסמאס““ · **הציץ ונפגע** קאווע שטיבל · וויסנשאפט · אשכול „א נייער 'קאסמאס'“ · 19טן מערץ 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/6126.html
הומאר • פון דער קרעטשמע	„א גריס אייך פון דערפל: קידוש לבנה!“ · **קרעמער** היידפארק · היימישע קרעטשמע · אשכול „א גריס אייך פון דערפל... קידוש לבנה!“ · 6טן פעברואר 2006 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1794656.html
היינט מיט 14 יאר צוריק	„טיפס מיט טיפס“ · **zaltzvaser** · זאלצוואסער · זאלצוואסער · 8טן פעברואר 2013 https://zaltzvaser.sites.tab.bot/t/242.html
היינט מיט 3 יאר צוריק	„חרדישע רעגנבויגן געזען אין ארץ ישראל“ · **סוף טוב הכל טוב און אנדערע** · קאווע שטיבל · אידישע און אלגעמיינע נייעס · 8טן פעברואר 2024 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16863.html
פערל פון די ארכיוון	„ווערט געזוכט: א לבנה“ · **נ נח / פיקציע / זר זהב / שמואל הלוי / היסטאריקער / קליגער איד** · קאווע שטיבל · 28סטן–31סטן אקטאבער 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2224.html
פערל פון די ארכיוון	„א חסידיש ישוב אויפן מארס“ · **האצקל / געפילטע פיש** · קאווע שטיבל · 3טן אויגוסט 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/813.html#p31402
פערל פון די ארכיוון	„א גוטער לץ“ · **מתבודד** · קאווע שטיבל · 3טן אויגוסט 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15448.html#p505704
די תגובה פון דער וואך	**וואלווי** · קאווע שטיבל · 10טן אפריל 2024 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/16984.html

אין דעם קומענדיגן נומער: דאנערשטאג, דעם 11טן פעברואר – נומער 33, אויף פרשת תרומה; מאנטאג, דעם 15טן פעברואר – נומער 34

„ארכיוו“ • אויסגעקליבן און מגיה געווען פון די אידישע פארומס און בלאגס • די ווערטער געהערן צו זייערע שרייבער.